

JELLEN/LÉT 2018

Magyarországi Nemzetiségi Színházak Fesztiválja

A magyarországi nemzetiségi színházak korábban hagyományos, idén újjáéledt találkozóján, a március 20. és 27. között megrendezett budapesti Jelen/Lét Fesztiválon a Nemzeti Színházban és a Szerb Színházban tizennyolc előadás volt látható.

A Szerb Színház kezdeményezésére, a Magyarországi Nemzetiségi Színházi Szövetséggel közös szervezésben megvalósult fesztiválon a nézők szerb, bolgár, horvát, cigány, örmény, szlovák és német előadásokat láthattak nagyrészt anyanyelven, magyar felirattal.

Soltész Miklós, az Emberi Erőforrások Minisztériumának egyházi, nemzetiségi és civil társadalmi kapcsolatokért felelős államtitkára hangsúlyozta: a fesztivál pozitív üzenetet hordoz a magyarországi nemzetiségek mellett a határon túli magyarok számára is, hiszen példát mutatunk azzal, ahogyan a nemzetiségek felé fordulunk. A nemzetiségi kulturális intézmények, színházak megerősítéséről kiemelte a 2016-ra elkészült szekszárdi német színház kétszázmillió forintos támogatását. Fontos lépésként említette a pécsi horvát színház átadását, a mintegy hatszázötvennégy millió forintos hozzájárulással megvalósult beruházást. Kiemelte a szerb közösség Nagymező utcai színházának bővítésére adott hatvanmillió forintos támogatást, amelynek segítségével a fesztiválnak otthont adó teátrum befogadó színházként is működhet más nemzetiségek számára.

Rusz Milán, a Magyarországi Szerb Színház igazgatója, a fesztivál főszervezője a március 20-án a Nemzeti Színházban megrendezett nyitógalára is emlékeztetett. Az anyanyelven előadott műsorban egyszerre több nemzetiség vonult fel, megmutatva ezzel a nemzetiségi színjátszás sokszínűségét.

Vidnyánszky Attila, a Nemzeti Színház igazgatója szerint alapfeladatukhoz tartozik, hogy felvállalják a nemzetiségi színházak ügyét és elősegítsék erősödésüket. Mint mondta, büszke arra, hogy a Nemzeti Színház otthont adhatott a fesztiválnak.

Fuzik János, az Országgyűlés Magyarországi Nemzetiségek Bizottságának elnöke, szlovák nemzetiségi szószóló arról beszélt, hogy a nemzetiségek mennyire sokat köszönhetnek színházaiknak. A nemzetiségek támogatásán belül a színházakra fordítható összeg is nőtt: az idei költségvetésben – egyéb kulturális feladatok megvalósítása mellett – százharminc millió forint áll rendelkezésre a működésükhöz való hozzájáruláshoz. Ma több mint húsz nemzetiségi színház működik, s az általuk évente színre vitt új darabok száma szintén meghaladja a húszat. Tevékenységük szerteágazó, az anyanyelv ápolásában túl, nemzetközi kapcsolataik révén is fontos szerepet töltenek be.

Alexov Lyubomir, az országgyűlés szerb nemzetiségi szószólója köszönetet mondott azért, hogy a 2014-ben még összesen kilencvenmillió forintos nemzetiségi színházi támogatást sikerült több mint kétszerezésére emelni, 2015 óta pedig további számillió forint működési támogatás áll rendelkezésre. A fesztivál is a minisztérium támogatásával valósult meg. A fesztivál egy hete alatt csaknem százötven színész lépett fel, és a rendezvény alkalmat teremtett arra, hogy egymás munkáját is megismerjék.

Rusz Milán, a korábbi években már működő fesztivál újraéledéséről elmondta: a fesztivált 2014-ben rendezték meg legutóbb, az idén az Nemzeti Kulturális Alap ötmillió és az Emberi Erőforrások Minisztériuma tízmillió forintos támogatásával valósult meg.

Csasztvan András, a Magyarországi Nemzetiségi Színházi Szövetség elnöke elmondta: egyik alapvető céljuk a színházi törvényben meghatározott módon működő, regisztrált nemzetiségi színházak szakmai érdekpviselete, találkozási lehetőségeik megteremtése.

Illyés Tibor/MTI felvétele

Levesben

Össz nemzetiségi színjáték

Egyelőre ízlelgetni kell még az új fogalmat: „össz nemzetiségi színjáték”, az azonban már az első benyomások hatására kimondható róla, hogy nem nélkülözi sem a humort, sem az iróniát, és hogy cselekményteliség teli, miközben időszerű és elgondolkodtató.

A Jelen/Lét Nemzetiségi Színházak Fesztiválját, néhány év kihagyás után, idén újra megrendezték. A március 20-án kezdődött programsorozat februári előjátéka egy olyan szlovák színdarab bemutatása volt, ami a női sokszínűségre építette mondanivalóját. Ennek a nem mindennapi kezdeményezésnek a főszereplői és alkotói a magyarországi nemzetiségi színjáték meghatározó és közkedvelt művészei.

Igazi különlegességként találták elének első közös – a Mom's the World című színházi előadás ihlette – produkciójukat, s ez úgy tűnik, alapkövetétele egy hosszú távú, inspirációval teli együttműködésnek.

„Komoly dolgokra hívjuk fel a figyelmet, és közben ez egy ízig-vérig női előadás. Kicsit zenés, kicsit dalos, kicsit táncos, kicsit könnyed hangvétellel, de igazán mai problémákkal foglalkozunk” – mondja Erdélyi Dániel a darab rendezője. Ezt az előadást, amely nőkről, de nem csak nőknek szól, Jurkovits Zorica, Álmosd Phaedra, Trojan Tünde, Keller Linda, Frank Ildikó, Koncz Eszter, és – mivel a női lét, de a színház sem lehet teljes férfi nélkül – Kollatos Fotios játékeval állította színpadra.

A színmű egy mélyen gyökerező, időszerű társadalmi jelenséget boncolgat őszintén és szemtelenül, tabuk s gátlások nélkül. A hazánkban élő örmény, görög, német, szerb, lengyel s magyar nők helyzetét és társadalmi viszonyait taglalja.

Milyen ma Magyarországon nemzetiségi identitással nőnek lenni? Mi tulajdonképpen a nő igazi feladata? Otthon a tűzhely melegét őrizve sütni, főzni? Feleségként tartozni valakihez, száz százalékban csak a háztartásvezetésre és arra figyelni, hogy ki ne fusson a leves? Vagy csak anyának lenni, gyermekeket, legjobb esetben fiút szülni férjüknek?

Az előadás célja az, hogy választ adjon ezekre a felmerült kérdésekre, és egyfajta kapaszkodót nyújtson saját nemzedékünknek. A készítőik úgy gondolják, hogy a megjelenített női szerepekkel való küzdelem nem egyszemélyes ütközet, hanem egy sokakat érintő, többretegű probléma. Mert a huszonegyedik

századi nők önmegvalósítása nem csupán a házimunkák szakszerű ellátásában csúcsosodik ki.

A színmű első perceiben egy élő főzóműsorba csöppenünk, ami toposzként a darab végén visszatérve keretes szerkezetet teremt. A történet eltérő korosztályú, élethelyzetű, szociális háttérű, de – amint említettük – különböző nemzetiségű nők történeteit dolgozza fel. Abba enged betekintést, hogy egyes nemzetiségek asszonyai, miként élik meg nőiségüket, milyen szerepekben és mi módon teljesednek ki, valamint hogy férfi társaik mint hordozzák a tenyerükön, vagy nyomják el őket.

A kicsiny színpad egyetlen díszlete, egy stílusosan kialakított konyhapult. A kultikus hely, ahol a hölgyek összegyűlnek. Jelképezi persze az otthon melegét is, amit csak a női gondoskodás tud megteremteni. Ám, ez a konyhapult időnként szerepet vált az előadás alatt: szülőágyként, színpadként, de kifutóként is szolgál. Ezzel is utalva arra, hogy a konyhai serénykedéstől sokkal szerteágazóbb feladat nőnek lenni, s az élet szinte minden területén adódik lehetősége képességeik megmutatására. Mert képesek vagyunk bármire, és az esetek nagy százalékában ma már lehetőségünk is van az önmegvalósításra. Legyen az egy hegy megmászása, egy főzőegylet vezetése, éneklés az operában, színházigazgatás, modellkedés, vagy csak egy magyaros gulyásleves elkészítése.

Az előadás során ugyan teljes a nőuralom, de Kollatos Fotios – a Kritikai Gondolkodók Görög Nemzetiségi Művészeti Csoport alapítója – a színpadon megjelenő összes férfikarakter bőrébe belebújhat. Ő a fiatal szerető, a vízvezeték-szerelő, a gyermekét váró apa, a szénát szedő gazda, vagy a húgát féltő örmény báty. Fotios, a színésznőkhöz hasonlóan, helyzetről helyzetre gyors átszellemüléssel, remekül hozza a kívánt figurát. A húsbavágón felkavaró és néha torokszorítóan fájó témákat feszegető darab, humorral és önróniával próbálja oldani a felmerülő feszültséget.

A közönség a darab premierjét a Jelen/Lét Nemzetiségi Színházak Fesztiválja keretein belül, 2018. március 22-én a Nemzeti Színház Kaszás Attila Termében tekinthette meg.

Bécsi Éva

A résztvevő színházak

Artashat Örmény Nemzetiségi Színház

Levesben

(magyar nyelvű előadás, anyanyelvű dalokkal)

E nem mindennapi kezdeményezés főszereplői és alkotói a magyarországi nemzetiségi színjátszás meghatározó, közkedvelt és méltán elismert emblematis alakjai.

Az igencsak húsbavágó, s oly sokszor torokszorítóan fájó problémák feszegetése közben a színdarab a humort, az öniróniát hívja segítségül. Steel drummal (fémhomordobbal – *a szerk.*) kísért anyanyelvű songok teszik az előadást még kifejezőbbé. A színdarab időszerűségét egy mélyen gyökerező társadalmi jelenség adja, mely gátlás nélkül, őszintén és szemtelenül boncolgatja a hazánkban élő örmény, görög, német, szerb, lengyel és magyar nemzetiségű nők mai helyzetét és társadalmi viszonyát. És azt, hogy milyen ma Magyarországon nemzetiségi identitással nőnek lenni? Mi a nő dolga? Az otthoni tűzhely melegét őrizni? Tartozni valakihez, gyereket szülni? Ennyi csupán? A nők önmegvalósításának csúcsa szerintünk nem csupán a gyermekszülés. Annál sokkal több! Vagy mégsem?

Szereplők:

Jurkovits Zorica

Álmosd Phaedra

Trojan Tünde

Tóth G.-Keller Linda

Frank Ildikó

Koncz Eszter

Kollatos Fotios

Írta: Trojan Tünde és a társulat

Rendezte: Erdélyi Dániel

Zene: Ágoston Béla

ANI Budavári Örmény Színház

Keresztút

(örmény-magyar kétnyelvű előadás)

Nelly *Shahnazarjan* monodrámájában örmény sárganok (egyházi énekek – *a szerk.*) zengenek fel, míg a cselekményét lendítő szöveg magyarul hangzik el.

Éljen a Szabadság! A Keresztút hősei igazi vesztesek. A rendszerváltozás vesztesei. A régi-új világ gátlástalan urai: a legalizált privatizációban meggazdagodott tolvajok és erkölcstelen senkiháziak csúrhéje. A tovább masírozni akaró birodalom bankcssszegei. De hát az széthullott: az a birodalom. Lesz-e új? Jereván körterét új tankok övezik. „Védik” e lelakott, nyomorba döntött szegény kis országot. Elvtársak nincsenek, igaz, urak még úgyse! De új a Bank és új a Tank.

Hősünk férje hazájából menekül Oroszországba. Halott anyja kutyák martaléka lenne, ha menyé, Teréz el nem temeti. Kölcsönpénzből, a saját házában. Mi vár még ránk és Rátok, Teréz, ott a „meszsziségben”. Miben bízatsz, kinek hihetsz Teréz, te Örmény Anyácska? Népedben és önmagadban, azt mondom én. Higgy népednek ősi erkölcsében, múltjában és jövőjében!

Előadja: Várady Mária

Fordító: Sárközy Elga

Díszlet: Kerényi József †, (Kossuth-díjas)

Jelmez: Fekete Mária

Zene: Aram Hacsaturján és Snétberger Ferenc műveiből szerkesztette: Szőke István †

Rendező: Szőke István †, (Jászai Mari-díjas)

Asszisztens: Máté Krisztián

Cervinus Teater

Szigorúan tilos!

(magyar nyelvű előadás)

Peter *Karvaš*, a szlovák drámairodalom nagymestereinek, a szlovák abszurd dráma meghatározó alakjának művéből készült vérbő, tragikomikus színmű, két felvonásban. Története egy képtelen intézkedéssel veszi kezdetét. A legfelsőbb vezető rendeletet ad ki: mától szigorúan tilos kinézni az ablakon – ami a szabadság teljes betiltásának metaforája. A szerző megmutatja a panelház lakóinak reakcióit.

Az emberek lehajtott fejjel közlekednek, és meg sem közelítik az ablakokat. Tiltakozás helyett magyarázatokat konstruálnak – bűdös van ott kint, a jövőben a házakat úgy is a föld alatt építik.... A többség inkább alkalmazkodik, aki pedig nem, azt elviszi a Fekete Autó. Az egyik ellenőrzés alkalmával egy nőt rajta kapnak az ablaknál. A család védelmébe veszi, hiszen mint kiderül vak, de a nő felvállalja tettét. Ő az egyetlen, aki megérti, mennyire esztelen és képtelen mindez. A valódi vakság nem őt, hanem környezetét sújtja, a társadalmat mely nem látja a rend-

szer következményeit és negyven évig alkalmazkodik. Nem véletlen, hogy Karvaš e műve is tiltólistán szerepelt a rendszerváltásig.

Az előadás humorral és kellő önironiával tekint vissza a múlt legabszurdabb helyzeteire.

Szereplők:

Dósa Zsuzsa

Nádházy Péter

Maróti Attila

Szemerédi Bernadett

Polák Ferenc

Timkó János

Ragány Misa

Fordította: *Dósa Zsuzsa*

Díszlet: *Jakub Branický*

Jelmez: *Nagy Szilvia*

Rendező: *Varga Viktor*

Rendezőasszisztens, sűgő: *Hadadiné Faragó Erika*

Cinka Panna Cigány Színház

Pólika

(magyar nyelvű előadás)

Az egyrészes zenés cigány sorsdráma a földi létből nemrég távozott Kovács Apollóniát, a magyar és a cigány dal koronázatlan királynőjét idézi meg. A budakalászi idősek otthonába jöttek el érte odaátrol barátai: Sárközi, Romugró meg a Zsiga, hogy az örök fénybe kísérik a „Gelem, gelem” dalával.

Az idős, Kossuth-díjas művészről még gondolói sem tudják, hogy ki is ő valójában, hiszen férjezett nevén mutatkozott be, és szobájából nem lehet kicsalogatni. A nappaliból csak annyit hallani, hogy egyfolytában énekel, pedig ennél többről van szó: azzal tölti utolsó hónapjait, hogy újra átéljen bizonyos élethelyzeteket, és megértse mi is történt az elmúlt évtizedekben valójában. Elsősorban nem a saját életét éli újra és újra, hanem a magyarországi cigányság sorsdrámáját görgeti egyre magasabb és magasabb csúcsokra, ahol még az avatatlan, vagy akár az elfogult is láthatja, micsoda mulasztásokat követett el a többség velük szemben. Elsősorban azok a honfitársaink, akik bűnös előítéletekkel terhelten kezelték őket. Emberi és művészi nagysága a végső megbocsátásban csúcsosodik ki, amikor magyar és cigány anyanyelvén mindenkit

megáld és a roma eredetmonda madárszárnyain, pillékönyvedén elillan oda, ahonnan a dalai idejöttek mihozzánk.

Az előadás java részét dalok alkotják. A cigány folklór csodatévő hatású, ezt mindnyájan tapasztaltuk. A szerb és magyar cigányok zenéje egyaránt világhírű. A magyar cigányzenét az operettek, a szerbet Emir *Kusturica* filmjei tették végtelenül népszerűvé mind az öt kontinensen.

Szereplők:

Jónás Judit (Domján Edit-díjas)

Rusz Milán

Lakatos Mihály

Gyorgyev Bránnimír

Írta, rendezte: *Rusz Milán*

Rendezőasszisztens: *Kabódi Szilvia*

Hang, fény: *Szabó Bogdán Árpád*

Díszlet: *Prágai Tibor*

Deutsche Bühne Ungarn

Die 39 Stufen

(német nyelvű előadás)

Amikor John *Buchan* 1915-ben megírta „A 39 lépcsőfok” című kémregényét, még csak nem is álmodott arról, hogy művét húsz évvel később megfilmesítik, s hogy ezt pont Alfred *Hitchcock*, a világ egyik legbefolyásosabb rendezője, a „borzongás mestere” fogja megtenni.

Az 1935-ös fekete-fehér filmklasszikus a színpadon a temérdek vicc és a változatos cselekménynek köszönhetően fergeteges show-vá válik, ami egyben kém-thriller és tiszteletadás a filmnek, de mindenképp előtt egy rendkívül mulatságos színpadi élmény. Már az első lövéstől kezdve kiderül, mi a lényeg: ügynökök, kalandok és szép nők. A hitchcocki feszültséget és az angol humort ötvöző mű közepontjában két szerelmes áll, akik az elején még nem is tudják, hogy szeretik egymást, de a cselekmény során sok veszélyt legyőznek együtt: sziklahasadékokat, legelőkerítéseket és gyilkossági kísérleteket.

Amikor Patrick *Barlow* négyszemélyes színpadi művét (*The 39 Steps*) 2005-ben bemutatták, az író nem tudhatta, mekkora sikersztorit alkotott, ám a 2008-as broadwayi bemutató óta a világ színpadai elképzelhetetlenek e krimikomédia nélkül. Barlow a négy színészből hármat számtalan szerepen keresztül hajszol és ez biztosítéka annak, hogy – ugyanúgy, mint korábbi darabjaiban (*A Messias*, illetve a *Bizony mondom nektek*) – szem nem marad szárazon. E színművét, 2006-ban a legjobb új komédia kategóriában Olivier Award-díjjal ismerték el.

Für die Bühne bearbeitet von Patrick Barlow/színpadra átdolgozta Patrick Barlow

Deutsch von/német szöveg: Bernd Weitmar

© 2008, *Gustav Kiepenheuer Bühnenvertriebs-GmbH*

Szereplők:*Melissa Hermann**Tamás Boglári**Dezső Horgász**Andrzej Jaslikowski***Rendezte:** *Johannes Lang***Színpad és jelmez:** *Johannes Lang***Rendezőasszisztens:** *Kirsch Veronika***Súgó, ügyelő:** *Kirsch Veronika***Öltöztető:** *Palánki Zsuzsanna***Kellék:** *Horgász-Csáki Dóra***Fény:** *Imre Tibor***Hang:** *Antal Viktor***Műszak:** *Kovács Krisztián***Magyar szöveg:** *Móra Viktória*

Karaván Színház és Művészeti Alapítvány

I'm online*(magyar nyelvű előadás)*

Ez az ifjúsági kamaradarab – sajátos műfaji meghatározása szerint „csesztetés egy felvonásban” – nagyon kényes és egyre égetőbb kérdésekkel szembesíti a nézőket. A felkavaró előadás témája az iskolai és az internetes zaklatás. A darab főszereplője Palma, a 15 éves roma kamaszlány. Nemcsak életkora, hanem széthulló családja, a származásával kapcsolatban soha el nem kezdett és be nem fejezett beszélgetések miatt is rendkívül sérülékeny. Amikor a család új helyre költözik, Pálmát váratlanul egyre durvább, fokozódó iskolai, és internetes zaklatássorozat éri. Régi barátai, megszokott környezete, családi erőforrásai híján nemcsak ő lesz áldozat, hanem a vele szolidáris egyetlen új ismerőse is. A darab szereplői a mai magyar társadalom különösen érzékeny csoportjait reprezentálják, a bántalmazást elszenvedők, a támadóként aktívan vagy tanúként passzívan részt vevők is jellegzetes, ikonikus figurák. A színpadkép fojtogatóan szűkös, sivár, sötét szoba, a világra az egyetlen ablakot a tablet, és a mobiltelefon kínálja, valódi kapcsolatok helyett egyre inkább a virtuális tér szereplői veszik körül a teljesen elmagányosodott, tehetetlen lányt. Az érzések nyersnek, a kiszolgáltatottság testközelben, a nézőket saját komfortzónájuk elhagyására kényszeríti. Az I'm online a határsértések darabja, a nézők afféle kukkolóként részei Palma életének, és néma tanúi elszenvedett sérelmeinek. Akár be is léphetnek a darab valóságába, az előadás alatt ugyanis a produkció saját chatszobájában megoszt-

hatják egymással érzéseiket. Az előadást a Karaván Színház által szervezett beszélgetés követi, mely segíti a darab keltette érzelmek feldolgozását. Az előadás főszereplői a Karaván Színház és Művészeti Alapítvány tandíjmentes színészképző stúdiójának növendékei. Az előadás elsődleges célcsoportja a zaklatásoknak leginkább kitett középiskolás korosztály. A Karaván Színház és Művészeti Alapítvány nem titkolt célja megszólítani, párbeszédet kezdeményezni a potenciális támadókkal, és a kamasz gyerekekkel kapcsolatban tehetetlen, problémáikon segíteni akaró, de nem tudó szülőkkal, pedagógusokkal.

Rendező: *Tóth Géza***Dramaturg:** *Selmeczi Bea***Díszlet:** *Somogyi Zoltán***Fény:** *Kalóz István***Hang, digitális látvány:** *Lázár Gábor***Fotószerkesztés:** *Hajdu Gáspár***Operatőr:** *Simara László***Zene:** *Színész Bob (Horváth Kristóf)***Rendezőasszisztens:** *Bozóki Anita***Produkciós vezető:** *Nyári Oszkár***Prah***(magyar nyelvű előadás)*

Spiró György komédiája 2015-től – a Karaván Szobaszínház kis színpadán történt bemutató óta – szerepel a társulat repertoárjában.

A kétszereplős darab egy házaspárról szól, akik nyernek a lottón 600 000 000, azaz hatszázmillió forintot. A Nő és a Férfi egyszerű, gürizős kisemberek az élet minden nyűgével, akiknek a feje felett és a bőrére rendszert váltott az ország. Tudnának tartalmasan és gazdagabban élni, anyagilag is, szellemileg is, ha ezt normális munkával el lehetne érni. Nem lehet. A régi sérelmek gyógyulatlan sebeként szakadnak fel. Most azonban eljött az életükben az a csoda, amire a legtöbb ember vágyik: „ha nyernék, kinek adnék belőle, mire költeném, hogyan fektetném be, hogyan lennék boldog.” Van ennél nagyobb boldogság? Megijednek, mert a hirtelen jött gazdagság által kézzel fogható valósággá válik az álom, ami megváltoztatja az életüket és őket magukat. Örülni is csak pillanatokra tudnak...

Álmodozni könnyű, örülni viszont nehéz. Kakaó-Prahos dobozba dugják az öttalalatos szelvényt. A félelmetes fecni felszakítja bennük a mérgező múltat. A házaspár nem tud mit kezdeni az ölébe hullott lehetőséggel: hisz már nem vásárolhatják vissza az elmúlt éveket, és már nem válthatják meg a közös jövőjüket sem.

Szereplők:*Nyári Szilvia**Nyári Oszkár***Rendezte:** *Tóth Géza***Zene:** *Szirtes Edina Mókus, Rozs Tamás*

Kritiki Skepsi Görög Színház

Út (Δρόμος)

(görög nyelvű előadás)

„A Magyarországon élő közel négyezer görög nemzetiségű fejében átsuhant már a gondolat, hogy jobb-e vagy rosszabb-e görögnek lenni Magyarországon, mint magyarnak lenni ugyanitt? Sem jobb, sem rosszabb. Más. A saját kultúráddal, a saját nyelveddel, a saját identitásoddal megtalálni önmagadat és helyedet a világban. A balansz Magyarországon az emberben magában van, mert Magyarország többször tett tanúbizonyságot arról, hogy befogadott bennünket. Ezt az utat mutatja meg a darab.”

A performance jellegű zenés, táncos darab, egyfajta „retrospektív anamnézis” modern dramaturgiai eszköztár felhasználásával, amely a magyarországi görögség hetven évvel ezelőtti tragikus sorsából, polgárháborús időszakából kiindulva reflektál mai világunk kihívására. Egyszemélyes indíttatású monodrámája, melyben az unoka keresi önnön valóságát a nagyszülők ösvényén járva. Az 1949-es testvérháború az ősi Hellas hübrisze, mely a nemzeti önállóság-, függetlenség- és demokrácia-felfogás különbözőségének tragikumai.

A hetven éves görög tragédia, a nagypapa múltja egyik epizódját – világunk globális méretű kettéhasadásnak nyomásában – unokájának kell újraértelmeznie. Az ősök hagyománya kötelez, az úton végig kell menni...

Szereplők:

Kollatos Fotios

Álmosd Phaedra

Benya Kata

Bokrossy Barbara

Rendező: Kollatos Fotios

Rendező asszisztens: Klitsa Paraskevi

Lakatos Menyhért Általános Iskola és Gimnázium

„Páfrányvirágok” színjátszói

Medúza titka

(magyar nyelvű előadás)

A 2012-ben alapított – főként roma származású gyermekekből álló színjátszó közösség – 2016-ban kezdett dolgozni az Aga Szczeplanska által írt Tajemnica Meduzy című ifjúsági regény, egy afféle gyerek krimi színpadra állításán.

Az izgalmas történet két lengyel gyermekről, Patiról és Petiről szól, akik Horvátországba utaznak nyaralni a szüleikkel és ott, a mesés Hvar-szigetén izgalmas, olykor veszélyes kalandokba bonyolódnak. A mozgalmas történetből megtudható, hogy ki is az a Medúza, valamint a nem mindennapi feltaláló, miben sántikál a gonosz hajóskapitány és végül,

de nem utolsósorban mi történt Mefisztóval. A vídám, ám egyúttal nagyon is elgondolkodtató előadás gyermekek és gyermeklelkű felnőttek számára egyaránt élvezetes élményt jelent.

Rendező: Trojan Tünde

Díszlet: Mazalik Katalin

Jelmez: Mazalik Katalin, Trojan Tünde

A macskabáb készítője: Álmosd Phaedra

Felkészítő tanár: Romhányi Rita

Magyarországi Szerb Színház

Szentendrei Evangélium

(Sentandrejsko Jevandjelje)

(szerb nyelvű, magyar feliratos előadás)

Az első ortodox szellemben, szerb nyelven íródott misztériumi játék. 1993-ban Ruzs Milán átdolgozta a régi szentendrei pravoszláv írásos anyagokat, és azokat alapul véve rendezte meg ezt a passiójátékot, amelyet a „Szerb Színház Stúdió”, a Magyarországi Szerb Színház elődje mutatott be. Ezt a gondosan és szépen átgondolt darabot a társulat először a budapesti Nemzeti Színházban vitte színpadra, közel hatvan szereplő közreműködésével.

Szereplők:

Gyorgyev Bránimír

Čorić Tina

Jurkovič Zorica

Vecić Jována

Matorič József

Ember Tibor

Ruzs Milán

Vukovič Dusan

Princz Tamás

Karagits Gorán

Dujmov Deján

Ratko Kraljević

Krkeljic Mirkó Mitár

Gergev Rásztkó

Čedomir Radlovački,

Božidar Crnjanski

Vladimir Kusalo

Miloš Milojević
 Predrag Šepelj
 Aleksandar Tolimir
 Bojan Zdravić
 Szent Serafim Sarovski kórus, Nagybecskerek
Rendezte és írta: Rusz Milán
Zeneszerző: Brczán Mirosláv (Kossuth-díjas)
Koreográfus: Vukovits Dusan
Díszlettervező: Mezei Lajos (Magyar Teátrum-díjas)
Jelmeztervező: Molnár László
Világítás: Szabó Bogdán Árpád
Hang: Szabó Bogdán Árpád
Szcenikus: Prágai Tibor
Rendezőasszisztens: Bacsi Katarina

Malko Teatro

Balkáni szindróma

(bolgár nyelvű, magyar feliratozású előadás)

A „zenés komédia személyes felhangokkal” Sztaniszlav Sztratievtől kölcsönözte címét, mert az ő írásai dominálnak a darab irodalmi anyagában. Ott vannak azonban beleszöve a társulat tagjainak saját élményei is, a jók és rosszak egyaránt, mintha az irodalom és a valóság egymással versenyeznének minden pillanatban. A szövegeket olyan dalokkal fűszerezték, amik eddig, így nemigen hangzottak el magyar színpadon. Nem csak azért nem, mert dzsessz-zenészek nyúlnak hozzá, hanem azért is, mert úgy adják elő őket, ahogy Sztaniszlav Sztratiev játszik a szavakkal, gondolatokkal, eszmékkel, országokkal.

Az irodalmi anyag, a zenei feldolgozások és az egyéni élmények hármasa, egységbe forrt és elgondolkodtató, szórakoztató, élményt adó egy órát ad a nézőnek. A Malko Teatro csapatát két nagyon híres bulgáriai színész is megtisztelti az előadásban.

Szereplők:

Georgi Spasov
 Hadzsikosztova Gabriella
 Rosica Spasova

Zenészek:

Eichinger Tibor
 Simon Attila
 Weisz Gábor

Írta és rendezte: C. Nagy István

Díszlet, jelmez: C. Nagy István, Hadzsikosztova Gabriella

Nikola Tesla Szerb Tannyelvű Általános Iskola és Gimnázium
 színjátszó köre – Magyarországi Szerb Színház

Ábrándok vonata (Sudbine u magli)

(szerb nyelvű előadás)

A Dujmov Dragomir magyarországi szerb nemzeti-ségű író, költő és műfordító regényéből a színjátszó kör és a színház társulata által közös produkcióban színre vitt előadás együttes gondolkodás a haza, az otthon, az identitás fogalmáról, a gyökerekről és a gyökértelenségről, az optánsok – magyarországi szerbek, akik lemondtak magyar állampolgárságukról – sorsán keresztül.

„Az Ábrándok vonata című regénynek – miként színpadi változatának is – a XX. század második évtizedének első felében lezajlott optálás és annak következményei a témája. A kötet egyrészt túpontos és hiteles, másrészt mély emberi érzésekkel, súlyos igazságtalanságokkal szembeálló történelmi tabló, abból a korból, amiről sokat beszélünk, de ahogy ezt a regény is bizonyítja, igen keveset tudunk.” (Pavlovics Ágota)

Szereplők:

Filip Ilankovic
 Jovana Majdandzic
 Nadja Marcetic
 Vanja Pavlovic
 Katarina Radojicic
 Bojana Mladenovic
 Mitar Mirko Krkeljic
 Ana Margusic
 Anja Panic
 Lara Kamasi
 Marina Sabo
 Dragana Friese
 Jovana Zec
 Marta Mihajlov
 Mila Bozic
 Anastasija Spasojevic
 Nikola Plavsic
 Djordje Vukadinov

Rendező: Jurkovits Zorica

Ének: Marija Simic, Lena Ember

Díszlettervező: Borza Izabella

Színpadi mozgás: Ember Tibor

Pécsi Horvát Színház

Ördögi kör (Vrzino kolo)

(horvát nyelvű előadás)

Joza Ivakić szerelmi komédiájában minden megtörténhet. Olyan körtánc ez, amelyben mindenki a legfontosabbnak gondolja magát és a maga hasznát keresi. Ez sok zavart, bonyodalmat okoz.

A férfi-nő kapcsolat mindaddig érdekes téma marad, amíg létezik férfi és nő, kiváltképpen addig,

amíg van olyan férfi, aki a kisgyerekekhez hasonlóan szereti elvenni a másiktól a játékát. A darabban leginkább, olyan érzelmeket szeretnénk átvinni a közönségnek, hogy ki-kik a vágyai szerint, azt tegye, amit szeret, vállalja önmagát, legyen büszke önmagára.

Szereplők:

Ivan Čačić

Matea Marušić

Katarina Baban

Denis Bržić

Hrvoje Seršić

Selena Andrić

Goran Smoljanović

Katarina Krištić

Vladimir Andrić

Lisinski táncsoport, Vinkovci

Rendező: *Vjekoslav Janković*

Jelmeztervező: *Saša Došen*

Díszlettervező: *Saša Došen*

Zene: *Igor Valeri*

Koreográfus: *Danijel Šota*

Színpadai mozgás: *Petra Blašković*

Harmonika: *Andrej Pezić*

Operatőr: *Davor Šarić*

Romano Teatro

Beáldozhatók

(magyar nyelvű előadás)

A zenés színpadi műben hajléktalanok kálváriája és álmai jelenítődnek meg. A dráma a mélyszegénységről, a kirekesztettségről, a társadalom periferiájára sodródottak emberi kapcsolatairól szól, zenével és humorral fűszerezve.

Szereplők:

Horváth Adrienn

Szegedi Viola

Macsinga Ildikó

Moczó Róbert

Horváth Zsolt

Rendező, zeneszerző, szövegíró: *Horváth Zsolt*

Vertigo Szlovák Színház

Zsírsegény élet (Low fat life)

(szlovák nyelvű előadás)

Viliam Klimáček komédiájának tartalma akár három tagadasként is összefoglalható: Nem eszem, nem élek, nem szeretek. Egy fogyókúra-szanatóriumba invitálják a nézőket, ahol a hölgyek meg akarnak szabadulni fölösleges kilóiktól. A szerkesztőnőt, a képviselőnőt és a pénztárosnőt is ugyanez a szándék hajtja... De ott egy negyedik nő is, aki egyfolytában ostromozza őket. És még valaki, aki mindhármukban ott él. Vidám, vagy könnyfakasztó a történet? Nézőpont kérdése...

Az előadás során a nézők megismerik a szereplők életének legapróbb részleteit is, s talán közben elgondolkodnak a sajátjukról is. Sokszor keserűes mosollyal...

Szereplők:

Kovács Miroslava,

Nagy Iveta,

Záhuszki Ildikó,

Dominika Čuliová,

Lampert Csaba

Rendezte: *Bibiana Budaiová, Jozef Krasula,*
valamint a társulat

Dramaturg: *Onodi Daniela*

Fény, hang: *Gábor Bálint*

Társkereső

(szlovák nyelvű, magyar feliratos előadás)

A kassai író, Adriana Krúpová keserűes vígjátéka, ez a szinte krimibe illően fordulatos, enyhe erotikával fűszerezett előadás: fő témája a nő és férfi kapcsolata, a társkeresés problémái női szemszögből. Az életút közepén kialakuló lelki válság és az az üzlet, amit egy házaspár kovácsol az említett problémákból. A főhős egy ügyes vállalkozó asszony, aki üzleti sikereit megalapozandó társkereső irodát nyit. Sok magányos nő keresi fel jövőbeli társ reményében. Bőven hozzák is a bevételt. Hiányoznak azonban az alkalmas férfiak. A cégvezető üzleti megfontolásokból és jobb híján úgy dönt, hogy az ismerkedni vágyó hölgyeknek csaliként odadobja az egyetlen kéznél levő férfit – a saját férjét...

Szereplők:

Dér Denisa
Nagy András
Jókai Ágnes
Gubik Ági

Thirring Viola, ArtD.

Rendező: Dér András

Dramaturg: Štefan Korenči, Onodi Daniela

Technikus: Bálint Gábor

Díszletező: Czingel István, Hoós Sándor

Zongorán játszik: Sveda Brigitta

Videó: Dér András, Dér Asia

Súgó: Dominika Čuliová

Balkáni szindróma – a Malko Teatro bemutatója

„Élünk szegényen, hősiés létben, valami furcsa törvény szerint. Kéne még inni, de nem fizet senki. Mit lehet tenni? – balkáni szindróma.” Ezzel a gondolattal zárult a Malko Teatro legújabb előadása a Balkáni szindróma. A darab címadó dala nem csak finálénak, de egyetemes igazságnak is parádés... akárcsak maga az előadás.

A '90-es évek Bulgáriája elevenedik meg előttünk a maga keserédes történeteivel és furá alakjaival a Malko Teatro Balkáni szindróma című előadásában. Az alkotók – C. Nagy István, Hadzsikosztova Gabriella, Georgi Szpaszov és Roszica Szapszova – Sztaniszlav Sztratiev szövegeire építették a forgatókönyvet, amit személyes felhangokkal és a bolgár esztrád zene legnagyobb slágereivel fűszereztek. A Balkáni szindróma egy olyan zenés-irodalmi reality show, amely a magas kultúra eszközeivel segít megérteni, hogy a bolgárok tulajdonképpen honnan jönnek, hogyan éltek meg a rendszerváltást és merre tartanak.

A bolgár nagyapám szerint a rossz dolgok azért történnek velünk, hogy megvédjenek minket a még nagyobb rossztól. Érdekes ebből a szemszögből tekinteni a világra főleg egy olyan világra, ami a '90-es évekig nem is létezett, ennek ellenére még a gyerekeink is a bőrükön fogják érezni a nyomait. A történet jól ismert: a rendszerváltást követően Bulgária rossz irányba indult. Nem őriztük meg az értékeinket – nagy részüket elpusztította a szocializmus, –, ez pedig nem csak a materiális javakban, hanem az emberek lelkében is nyomot hagyott. Rengetegen meggazdagodtak, megsokasodtak a csalók, míg a középosztály és a művészek elszegényedtek.

Erre a helyzetre és világképre reflektálnak a Malko Teatro színészei Sztratiev rendkívül elmés és szórakoztató szövegeivel. A darabban a falusi élet mindennapjaiba nyerünk betekintést a főhős, Paszkál (Georgi Szpaszov), az örök entellektüel szemüvegén keresztül. Barátjával, Jeremiással (Roszi Szapszova) olyan korszakalkotó ötleteik vannak, mint hogy diszkót nyissanak a faluban, vagy éppen ők legye-

nek az első bolgár viaszbabuk Madam Tussaud londoni múzeumában.

A néhány perces epizódokat Hadzsikosztova Gabriella személyes bulgáriai élménybeszámolóitörök meg, amelyek a '90-es évek Bulgáriájáról adtak korhú képet. De nem csak Gabi mesélt az este, hanem Roszi és Zsoro is. Igaz, ők elsősorban a karaktereiken keresztül, ugyanakkor a közönséghez idomulva... merthogy a közönséget is bevonták az előadásba. Az improvizáció nyújtotta lehetőségekén keresztül – egy mosollyal, egy gesztussal, vagy éppen történettel – mindenki hozzátett valamit az előadáshoz. Ebben a jól működő, természetes közegben talán az is szerepet játszott, hogy a színészek jól ismerték egymást. Kapcsolatuk a '80-as évekbe nyúlik vissza, amikor István és Gabi még a szófiai Színházi Akadémián oktatott. A történet szépsége, hogy István akkoriban improvizációs technikákat tanított Roszinak és Zsorónak, most pedig egy olyan darabban dolgoztak újra együtt, ami az improvizációra épült.

Az este folyamán három kiváló zenész (Simon Attila, Weisz Gábor, Eichinger Tibor) kíséretében és Hadzsikosztova Gabriella előadásában olyan legendás bolgár dalok is felcsendültek, mint a Balkanszki szindróm, a „Mladostta si otiva”, a Varvjat li dvama – (A kecskeszarv című film dala), vagy éppen az Arlekino. Utóbbinak különösen megható a története. A dalt Emil Dimitrov szerezte, ám Alla Pugacsova előadásában lett nemzetközileg ismert sláger. Arlekino karaktere mégis Hadzsikosztova Gabriellának lehet a legkedvesebb, hiszen ő személyesen is kötődik hozzá: a dalt Emil Dimitrov eredetileg Gabriella édesanyjának, Liliana Kiszjova (1928-2014) operett-énekesnőnek írta 1962-ben.

Az ilyen történetektől, titkos kötelékektől és személyes élményektől volt igazán maradandó ez az előadás.

Dóczi Violetta

Bolgár Hírek 2018/01

Amikor a szerencse is átok

PRAH - Karaván Színház és Művészeti Alapítvány előadása

Spiró György kamaradarabját *Nyári Szilvia* és *Nyári Oszkár*, házaspárt alakító előadásában láthattuk. A színpad díszlete, egy lelakott családi ház konyhájába kalauzol bennünket. *Szirtes Edina* Mókus és *Rozs Tamás* zenéi, teszik drámaiabbá az előadás egyébként is feszült élethelyzeteit.

Mindannyian arra várunk, hogy egyszer ránk mosolyogjon a szerencse. Nagyon sokan szinte megszállottként, hétről hétre azt reméljük, hogy kihúzott nyereszámaink lesznek sorosunk átírói. Eljátszunk a gondolattal, hogy miénk a főnyeremény, s arról ábrándozunk, hogy így egy csapásra megszűnnek az anyagi gondjaink. Nem lesz több késve befizetett csekk, megvehetünk mindent, amire vágyunk, befektethetünk, megalapozhatjuk belőle gyermekeink, sőt talán még unokáink jövőjét is. Ez az álom persze többnyire megreked a képzelet szintjén, és lehet, mi magunk sem gondoljuk komolyan, hogy tényleg ölünkbe csöppenhet a mindent megváltoztató vagyon.

A *Tóth Géza* rendezte színmű, a *Prah* főszereplő házaspárjával azonban megtörténik ez a mesébe illő fordulat. Ötösük lesz a lottón. A valóságot azonban sajnos még akkor is nehezebb elviselni az álmoknál, ha legnagyobb vágyunk válik valóra. A több

nemzedéket kiszolgált rozoga házban élő középkorú embereket, már annyira megkeserítette az élet szürkesége, és az állandó nyomor, hogy nem tudnak mit kezdeni a hirtelen jött áldással. A megváltásnak hitt lottószelvény egyszerre a félelmetessé, és veszélyessé válik. Úgy döntenek az a legjobb megoldás, ha elrejtik, hiszen sosem lehet tudni mikor, derül ki, hogy ők a szerencsések. Valaki el akarhatja tőlük lopni, tán még gyilkosságra is készek, hogy helyettük vehessék fel a nyereményt.

„Prah” ez a felirat áll azon a kakaós dobozon, amibe elrejtik a szelvényt, s míg arról beszélgetnek, hogy mit kezdjenek vele, felszakadnak a régmúlt legfájóbb sebei. A vita vitát szül, a házaspár veszekedése odáig fajul, hogy a feleség már férje elhagyására készül. Egy gazdag embert ugyanis már nem lehet megszárni, hisz megkaphat mindent. A nő fél a megcsalástól, és attól, hogy férje a pénz bűvöletében nem szereti majd többé. Házastársa végül azzal bizonyítja be szerelmét, hogy kályhába dobja, elégeti a papírt.

Így megsemmisül minden, a mardosó múlt, a reményt adó jelen és a boldog, gazdag jövő délibábja is.

B. É.

Boda Ágnes felvétele

A művészetben egyik vagyunk

ÚT – Kritiki Skepsi görög színházi előadás

Kollatos Fotios rendezte, és ő maga a főszereplője is annak a performansznak, ami azokat a gondolatokat, nehézségeket, kulturális különbségeket láttatja, amelyekkel egy Magyarországra érkező görögnek szembe kellett/kell néznie.

A görög társulat által bemutatott, táncos, zenés, hangulatában keserű előadás, egyfajta visszatekintő „kórelőzménynek” is nevezhető. Modern dramaturgiai eszközök, kivetítők, kamerák beemelésével mutat be egy hetven évvel ezelőtti tragikus életutat úgy, hogy közben a huszonegyedik század kihívásaira is reflektál. Az ősök hagyománya mindenkit egy adott értékrendhez, életúthoz köt. Az unokáknak is hordozniuk kell azt a sorsot, amit a nagypapák bízta rájuk. Azt a régi utat kell követni és tovább kövezni, amelyet a felmenők jártak. Kollatos Fotios személyes indíttatású monodrámája is erre a folyamatra tekint rá. Azt mutatja be, hogy egy idegen országban miként keresi önmagát az unoka, követve a nagyszülei ösvényén talált nyomokat.

Ahogy a rendező mondja: *„A Magyarországon élő közel négyezer görög nemzetiségű fejében átsuhant már a gondolat, hogy Magyarországon jobb-e, vagy rosszabb-e görögnek lenni, mint magyarnak. Nos, se nem jobb, se nem rosszabb. Más. A saját kultúráddal, a saját nyelveddel, a saját identitásoddal kell megtalálni önmagadat és helyedet a világban. A balansz magában az emberben van, mert Magyarország többször is befogadott bennünket.”*

A darab középpontjában egy Magyarországra érkező görög fiú áll, aki az 1949-es testvérháborúból menekül. Az egyre nagyobb harc, melyet Hellas hübriszének is szokás nevezni, maradéktalanul felémészteti Görögország demokráciáját és függetlenségét is. Magyarország szinte tárt karokkal fogadja be a menekülteket, védelemre, új lehetőségekre, és elsősorban szabadságra vágyókat. De az új lakóhely, új életet, és némiképp új identitást is követel.

Az előadásban nincsenek hosszú párbeszéddek, sőt monológok sem. Csak dalok, amik görögül szólalnak meg, a *Holdviola* együttes *Bánat utca* című nótáját kivéve, melyet a görög és magyar fiatalok magyarul, egy emberként énekelnek. A darab így szinte csak görög nyelven kommunikál, súlyos mondanivalóját mégis mindenki megérti.

Hogyan találkozik egymással a görög és a magyar kultúra? Lehet e nagyobb egyik a másiknál? Ezekre a kérdésekre keresi és adja meg a választ a performansz azon jelenete, amelyben először magyar csárdást, majd görög szirtakit járó néptáncosok egymás közül választanak maguknak párt, és közös örömtáncba kezdenek.

Fotios rendezése azt hangsúlyozza, hogy a művészetben – így a színházban – nincs különbség ember és ember között. A művészetben mindannyian egyik vagyunk.

Bécsi Éva

Film a színpadon: 39 lépcső

A szekszárdi Deutsche Bühne Ungarn 39 lépcsőfok című előadása volt a Magyarországi Nemzetiségi Színházak Fesztiválja egyik záró darabja a Nemzeti Színházban.

Az a krimi-vígjáték, amit német nyelven, Bernd Weitner szövegével, és magyar felirattal (Móra Viktória), négy színész bravúros előadásában láthatott a nagyrészt fiatalokból álló közönség többszörös átdolgozás eredménye. A *39 lépcső* című regényt 1915-ben John Buchan írta, de a történetnek Alfred Hitchcock 1935-ös filmfeldolgozása (39 lépcsőfok) szerzett ismertséget.

A mostani darabban egyedül a főszerepet játssza végig ugyanaz a színész, Tamás Boglári. A többiekre: Melissa Hermannra, Dezső Horgászra és Andrzej Jaslikowskira összesen mintegy negyven szerep jut az előadás alatt úgy, hogy másodpercek alatt váltanak karaktert kalap-, bajusz- vagy ruhacserével, hanghordozással és dialektussal érzékeltetve. A pergő eseményeket pergő beszéd kíséri: mindvégig érthető, kiválóan artikulált, művészi bravúrral.

A darab sikere a színészi előadásban és a négy szerepre szűkített rendezésben rejlik. A történet szerint Richard Hannay középkorú, tehetős, jó megjelenésű agglegény középszerű unalomban éli szürke hétköznapjait Londonban, ám egy napon véletlenül összetalálkozik a titkos ügynökök elől menekülő Annabella Smith-szel, s hirtelen egy irtózatos bű-

nügy és kém történet közepén találja magát. Innentől kezdve a történet a gyilkosság gyanújába keveredett, ám valójában véttelen férfi menekülését és ártatlanságának bizonyításáért folytatott küzdelmét követi. A filmben felfedezhetők Hitler hatalomra jutására és erőszakosságára utaló mozzanatok, a vígjátékban pedig számos a filmre utaló részlet válik komikus elemmé, például robog a vonat, motorbicikli, és közben lobog a sál. A jelenetből való kilépések, kiszólások, a színészek szerepváltása, férfiként női alakítások és a díszletek, kellékek kreatív felhasználása – mind-mind rekeszizmokat gyötrő részletek. Gyors egymásutániségük, halmozásuk hatására szinte belefáradunk a nevetésbe. A mindvégig sietős sodrású darab záró- és egyben talán csúcspontja is, a mai közönség számára kihagyhatatlan Titanic-póz és a hozzá tartozó zene.

A társulat műsorrendjében folyamatosan szerepel a darab, Szekszárdon is megnézheti (Ki ne hagyja!), aki színvonalas német nyelvű szórakozásra vágynak. Érdemes persze a Hitchcock-filmre is időt szánni előtte, hiszen számos humortényező annak ismeretében érvényesül igazán, ha értjük, mire játszik rá. És hogy mi is akkor az a címbéli 39 lépcső? Ez bizony meglepő, és mint minden krimiben, a végén kiderül...

B. K.